

Vlaams
Parlement

stuk **1854** (2012-2013) – Nr. 1
ingediend op 9 januari 2013 (2012-2013)

Gedachtewisseling

over de problematiek van de opvangcentra
en de internaten voor het buitengewoon onderwijs
van het Gemeenschapsonderwijs (GO!)

Verslag

namens de Verenigde Commissies voor Onderwijs en Gelijke Kansen
en voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebelid
uitgebracht door mevrouw Vera Jans en de heer Wim Wienen

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen:

Voorzitter: de heer Boudewijn Bouckaert.

Vaste leden:

de heer Jos De Meyer, de dames Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Sabine Poleyn;
mevrouw Katleen Martens, de heren Wim Van Dijck, Wim Wienen;
de dames Irina De Knop, Marleen Vanderpoorten;
de dames Kathleen Deckx, Fatma Pehlivan;
de dames Vera Celis, Goedele Vermeiren;
de heer Boudewijn Bouckaert;
mevrouw Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

de heren Paul Delva, Jan Durnez, de dames Cindy Franssen, Katrien Schryvers;
de heren Frank Creyelman, Chris Janssens, Erik Tack;
de dames Ann Brusseel, Fientje Moerman;
mevrouw Yamila Idrissi, de heer Chokri Mahassine;
de heren Willy Segers, Kris Van Dijck;
de heer Jurgen Verstrepen;
mevrouw Mieke Vogels.

Toegevoegde leden:

mevrouw Gerda Van Steenberge.

Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid:

Voorzitter: de heer Tom Dehaene.

Vaste leden:

de heer Tom Dehaene, de dames Cindy Franssen, Vera Jans, Katrien Schryvers;
mevrouw Marijke Dillen, de heren Felix Strackx, Erik Tack;
de heer Peter Gysbrechts, mevrouw Vera Van der Borgh;
de dames Mia De Vits, Else De Wachter;
de dames Lies Jans, Helga Stevens;
mevrouw Ulla Werbrouck;
mevrouw Mieke Vogels.

Plaatsvervangers:

de dames Sonja Claes, Griet Coppé, Kathleen Helsen, Tinne Rombouts;
de heer Wim Van Dijck, mevrouw Linda Vissers, de heer Wim Wienen;
de dames Gwenny De Vroe, Lydia Peeters;
mevrouw Güler Turan, de heer Bart Van Malderen;
de dames Danielle Godderis-T'Jonck, Goedele Vermeiren;
de heer Jurgen Verstrepen;
de heer Bart Caron.

INHOUD

I.	Uiteenzettingen door de kinderrechtencommissaris en door de afgevaardigd bestuurder van het Gemeenschapsonderwijs	4
1.	Uiteenzetting door de heer Bruno Vanobbergen, Vlaams kinderrechtencommissaris	4
2.	Uiteenzetting door mevrouw Raymonda Verdyck, afgevaardigd bestuurder GO!	6
3.	Bespreking	7
3.1.	Vragen en opmerkingen van de leden	7
3.1.1.	Tussenkoms van mevrouw Marijke Dillen	7
3.1.2.	Tussenkoms van mevrouw Elisabeth Meuleman	8
3.1.3.	Tussenkoms van de heer Boudewijn Bouckaert	8
3.1.4.	Tussenkoms van de heer Peter Gysbrechts	8
3.1.5.	Tussenkoms van mevrouw Kathleen Helsen	9
3.1.6.	Tussenkoms van mevrouw Kathleen Deckx	9
3.1.7.	Tussenkoms van mevrouw Helga Stevens	9
3.1.8.	Tussenkoms van mevrouw Vera Jans	9
3.1.9.	Tussenkoms van mevrouw Katrien Schryvers	9
3.1.10.	Tussenkoms van mevrouw Else De Wachter	10
3.2.	Antwoorden van de sprekers	10
3.2.1.	Antwoorden van de heer Bruno Vanobbergen	10
3.2.2.	Antwoorden van mevrouw Raymonda Verdyck	10
II.	Uiteenzettingen door de ministers van Welzijn en Onderwijs	12
1.	Uiteenzetting door de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	12
2.	Uiteenzetting door de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel	15
3.	Bespreking	16
3.1.	Vragen en opmerkingen van de leden	16
3.1.1.	Tussenkoms van mevrouw Helga Stevens	16
3.1.2.	Tussenkoms van mevrouw Katrien Schryvers	16
3.1.3.	Tussenkoms van de heer Boudewijn Bouckaert	16
3.1.4.	Tussenkoms van de heer Peter Gysbrechts	16
3.1.5.	Tussenkoms van mevrouw Elisabeth Meuleman	17
3.1.6.	Tussenkoms van mevrouw Marijke Dillen	17
3.2.	Antwoorden van de ministers	17
3.2.1.	Antwoorden van minister Jo Vandeurzen	17
3.2.2.	Antwoorden van minister Pascal Smet	18
	Gebruikte afkortingen	19

Bijlagen: zie [dossierpagina](http://www.vlaamsparlement.be/dossierpagina) op www.vlaamsparlement.be

Op dinsdag 27 november 2012 ging een bijeenkomst door van de Verenigde Commissies voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid en voor Onderwijs en Gelijke Kansen over de problematiek van de opvangcentra en de internaten voor buitengewoon onderwijs van het Gemeenschapsonderwijs (GO!).

Deze gezamenlijke bijeenkomst vond haar oorsprong in een actualiteitsdebat over deze kwestie, dat op woensdag 3 oktober 2012 werd gehouden in de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement (*Hand. VI.Parl. 2012-13*, 3 oktober 2012, 5-26). Diverse volksvertegenwoordigers suggereerden toen in hun tussenkomsten om de bespreking voort te zetten in de bevoegde commissies. Nadat elk van de betrokken commissies zich hiermee akkoord verklaarde, werd – conform artikel 24 van het Reglement van het Vlaams Parlement – aan het Uitgebreid Bureau toestemming gevraagd en bekomen om hierover te vergaderen als verenigde commissies. Conform artikel 24, punt 3, van het Reglement, kwam het voorzitterschap van deze verenigde commissies toe aan de heer Tom Dehaene, die als voorzitter van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid, de hoogste parlementaire anciënniteit had van de beide commissievoorzitters.

In de bijeenkomst – die de vorm aannam van een gedachtewisseling – kunnen twee grote delen worden onderscheiden. Vooreerst waren er de uiteenzettingen van de heer Bruno Vanobbergen, Vlaams kinderrechtencommissaris en van mevrouw Raymonda Verdyck, afgevaardigd bestuurder van het GO!, gevolgd door een vraag-en-antwoordgedeelte met de leden. Daarna volgde een uiteenzetting door de beide betrokken ministers, respectievelijk de heer Jo Vandeuren, binnen de Vlaamse Regering bevoegd voor Welzijn en de heer Pascal Smet, binnen de Vlaamse Regering bevoegd voor Onderwijs, eveneens gevolgd door een vraag-en-antwoordgedeelte met de commissieleden.

De heer Vanobbergen bezorgde de commissieleden een document, getiteld ‘Kinderen van de rekening – Knelpuntennota Opvangcentra van het GO!’ en ook vanuit de diensten van het GO! werd de leden een ‘Rapport opvangcentra GO!’ bezorgd (zie [dossierpagina](http://dossierpagina.opvangcentra.be) op www.vlaamsparlement.be).

I. UITEENZETTINGEN DOOR DE KINDERRECHTENCOMMISSARIS EN DOOR DE AFGEVAARDIGD BESTUURDER VAN HET GEMEENSCHAPSONDERWIJS

1. Uiteenzetting door de heer Bruno Vanobbergen, Vlaams kinderrechtencommissaris

De heer *Bruno Vanobbergen*, kinderrechtencommissaris, vestigt de aandacht van de commissieleden op de belangrijkste elementen uit zijn nota ‘Kinderen van de Rekening – Knelpuntennota Opvangcentra van het GO!’. Hij brengt in herinnering dat het Kinderrechtencommissariaat zich met het dossier is gaan bezighouden na een klacht over de gebrekkige infrastructurele en financiële ondersteuning van de opvangcentra. In het kader daarvan bezocht hij een aantal van die centra: op 15 september die van Koksijde en De Haan en eind oktober dat van Leopoldsborg. Vooraleer de belangrijkste structurele knelpunten toe te lichten, onderstreept de spreker dat men met de nota zeker geen kritiek wil geven op de mensen die instaan voor de dagelijkse zorg en ondersteuning van de kinderen en jongeren in de opvangcentra, maar integendeel voorstelt hun expertise en ervaring maximaal in te zetten en mee te nemen. De nota is dus niet gericht naar personen, maar wil vooral een aantal structurele tekortkomingen situeren zoals die zich op vandaag voordoen in de opvangcentra in kwestie.

Eerste knelpunt is het structurele financiële tekort. De toestand van sommige gebouwen en kamers is opmerkelijk precair, het sanitair is verouderd en ontbeert privacy. De ruimtes voor bijvoorbeeld leefgroepwerking zijn zeer beperkt, met als gevolg dat kinderen van zeer verschillende leeftijden bij elkaar worden gezet. In Leopoldsborg heeft de spreker kunnen vaststellen hoe jongeren van 17 jaar met een matige mentale handicap, deel uitmaken van

dezelfde leefgroep waartoe kinderen van 4, 5 of 6 jaar behoren. De weinige ruimte die er is, verkeert dan ook nog eens in een armzalige toestand. Het is duidelijk dat de meeste van de gebouwen werden opgericht in een tijd dat men een heel andere populatie voor ogen had. De populatie in kwestie is de laatste 10 à 15 jaar echter sterk gewijzigd. Samengevat beantwoordt de infrastructuur niet aan de actuele populatie. De centra doen nochtans grote inspanningen. Zo zamelt het opvangcentrum in De Haan jaarlijks zelf geld in, niet als extraatje, maar om basisbehoeften te vervullen. Het gaat dan bijvoorbeeld over het inrichten van een aangepaste sanitaire ruimte, de aankoop van speciale bedden, de inrichting van therapeutische ruimtes. Dat men daarvoor anno 2012 in Vlaanderen een beroep moet doen op liefdadigheid vindt de spreker onaanvaardbaar.

Tweede knelpunt is het wekelijks puzzelwerk om iedereen tijdens het weekend (en bij uitbreiding ook tijdens de vakantieperiodes) onder te brengen in een kamer met min of meer leeftijdsgenoten. Dat is met name problematisch omdat er erg grote leeftijdsverschillen spelen. De spreker wijst er in dit verband op dat in opvangcentra momenteel personen verblijven die tussen de 2,5 en de 28 jaar oud zijn en van wie velen hun jeugd lang onderweg zijn van hier naar daar (het fenomeen van de ‘circulaire carrousel’). Zelfs de kinderen die in de aan de opvangcentra palende internaten verblijven, worden iedere vrijdag opnieuw gevraagd hun kamer te ontruimen. Een hele week verblijf op een kamer, levert met andere woorden geen garantie op van verblijf op diezelfde kamer tijdens het weekend. Hij heeft er vragen bij dat kinderen elk weekend van kamer moeten wisselen en van kamergenoten. Zulks levert op zijn minst problemen op qua recht op privacy, qua comfort en veiligheid en qua kansen om zich op een goede manier te kunnen ontwikkelen en te kunnen opgroeien.

Andere knelpunten zijn het busvervoer met soms extreem lange (en niet altijd geheel logische) reistijden en grote verschillen in organisatorische aanpak, de niet altijd volledige informatie-uitwisseling – met alle gevolgen van dien – tussen verwijzer en internaat of tussen weekinternaat en weekendopvang uit schrik dat men geen opvang zou vinden voor deze of gene kinderen, en het ontbreken van inspectie. In verband met dat laatste wijst de spreker erop dat het Europees Comité ter voorkoming van marteling en onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing (het CPT), in 2009 al een van de betrokken opvangcentra bezocht heeft. Hetgeen resulteerde in een zeer uitdrukkelijke aanbeveling om de opvangcentra op regelmatige basis te inspecteren. Tot op vandaag is er echter geen sprake van dergelijke inspectie van de opvangcentra. Noch de onderwijsinspectie, noch de zorginspectie treden daar op. Dat de inspectiediensten een mandaat zouden krijgen voor de opvangcentra is overigens opnieuw niet ingegeven door enig fundamenteel wantrouwen tegenover de opvangcentra in kwestie, maar is er enkel op gericht om een externe partner te introduceren die mee kan waken over de kwaliteit. Voor het personeel dat momenteel in de opvangcentra werkt, kunnen die inspectiediensten zo trouwens ook een referentiekader bieden om naar bepaalde situaties te kijken.

De hamvraag moet hoe dan ook zijn of we er op vandaag in slagen om binnen de bestaande opvangcentra voldoende zorg op maat te realiseren, rekening houdend met het onweerlegbare feit dat de opvangcentra keer op keer de rol van het ‘kleine broertje’ wordt toebedeeld in de discussies rond de toekenning van de – overigens steeds schaarser wordende – middelen. De kinderrechtencommissaris hoopt dat zijn knelpuntenanalyse ook effectief gevolgd wordt door actie en zijn nota eindigt dan ook met een aantal mogelijkheden voor snelle aanpak die op korte termijn al resultaten moet genereren. De eerste daarvan spreekt voor zich: extra financiële middelen. Verder is het zaak de onderwijs- en zorginspectie een mandaat te geven op dit terrein, en de willekeurige verschillen in de rechtspositie weg te werken (bijvoorbeeld op vlak van informatie, inzagerecht en bestraffing). Tot slot pleit de spreker ervoor na te denken in welke mate en hoe de opvangcentra een plaats kunnen krijgen in de integrale jeugdhulp.

2. Uiteenzetting door mevrouw Raymonda Verdyck, afgevaardigd bestuurder GO!

Mevrouw *Raymonda Verdyck*, afgevaardigd bestuurder GO!, dankt de commissieleden voor het feit dat het GO! hier alsnog de gelegenheid krijgt om zijn standpunt in deze kwestie toe te lichten. Ze wil daarbij eerst en vooral enige verduidelijking geven bij de in dit debat gehanteerde begrippen, kwestie van tot een heldere discussie te kunnen komen. Ze wijst er daarbij op dat haar net, voor wat het reguliere onderwijs betreft, naast gewone internaten basis- en secundair onderwijs, ook vier opvangtehuizen voor kinderen van ouders zonder vaste verblijfplaats (de foorreizigers en de schipperskinderen zijn daarvan de bekendste voorbeelden) heeft en een tehuis voor bijzondere jeugdzorg in Kuurne. In het buitengewoon onderwijs zijn er naast medisch-pedagogische instituten (mpi) en instituten voor buitengewoon secundair onderwijs (ibso), semi-internaten en opvangcentra voor weekend- en vakantieopvang van internen. In die laatste (overigens een gegeven dat enkel in het GO! bestaat), die alle verbonden zijn aan een mpi van het GO!, evolueerde het verblijf in de loop der jaren van occasionele noodopvang (tijdens het weekend, tijdens vakanties en op schoolvrije dagen voor kinderen uit gezinnen wier draagkracht tijdelijk niet toereikend was) naar systematisch verblijf het hele jaar door. Het is over die laatste categorie van instellingen dat de kinderrechtencommissaris het in zijn knelpuntennota heeft. Naast de drie genoemde (De Haan, Koksijde en Leopoldsburg) is er nog een vierde in Neder-over-Heembeek. In die vier komen kinderen van mpi's uit het hele land terecht, vandaar de soms lange en verre busreizen.

De populatie in deze opvangcentra bestaat uit 675 leerlingen, van wie 405 kinderen 7/7 zijn geplaatst, 218 instellingskinderen zijn en 26 personen ouder dan 21. Het GO! erkent dat actualisering van het onheldere kader en de verouderde wetgeving zinvol en nodig is. Daarnaast vormt ook de financiering onmiskenbaar een groot probleem, waarbij mevrouw Verdyck onderstreept dat het GO! altijd zijn verantwoordelijkheid is blijven nemen om ondanks alles toch de solidariteit te garanderen ten aanzien van de internaten buitengewoon onderwijs en deze opvangcentra. Nochtans stellen zich ten aanzien van de financiering vier belangrijke knelpunten. Het gaat om de werkingsmiddelen, de omkadering en de investeringen voor infrastructuur en programmatie.

Voor de leerlingen in de internaten buitengewoon onderwijs en de opvangcentra ontvangt het GO! geen werkingsmiddelen. Dat is een oud zeer. Het Gemeenschapsonderwijs zet daarom zelf middelen in die het ontvangt voor zijn internaten in het gewone onderwijs. Zulks gebeurt via een zogenaamde 'voorafname'. De Raad van het GO! beschikt immers op grond van het bijzonder decreet over de bevoegdheid om zelf criteria over de inzet van de middelen uit zijn dotatie voor te stellen. Het GO! vraagt echter wel om de intentie uit Onderwijsdecreet XX om het GO! hiervoor structurele middelen te verstrekken, ook effectief waar te maken.

Wat de omkadering betreft, beschikken de internaten in een onderwijscontext vooral over onderwijzend, opvoedend en paramedisch personeel, terwijl er binnen welzijnsvoorzieningen ook nog andere profielen zijn. Ze noemt in het bijzonder wakende nachtdiensten met het oog op de veiligheid. Binnen de onderwijscontext is zulks momenteel niet voorzien. Daarnaast vereist de verdere professionalisering van het personeel van de opvangcentra een budget voor nascholing.

De investering in infrastructuur vormt voor internaten niet minder een probleem dan elders in het onderwijs. Het klopt weliswaar dat het GO! hiervoor 100% gefinancierd wordt, maar dan wel binnen een vastleggingsmachtiging van 38 miljoen euro per jaar (internaten inbegrepen), terwijl er 2 miljard euro nodig is. Het kan ook, in tegenstelling tot de andere netten, geen andere middelen inzetten. Het klopt dat de huidige infrastructuur niet aangepast is en er soms behoorlijk verouderd uitziet, maar het GO! heeft er – spijs zijn beperkte budget – in de loop der jaren wel 35 miljoen euro (die dan in mindering komen op de fondsen voor scholenbouw) geïnvesteerd, verzekert ze, ook in

Den Heuvel. De ruwbouw van het nieuwe gebouw is al klaar en de spreekster hoopt dat het in augustus 2013 in gebruik kan worden genomen. Op die manier zal er genoeg ruimte zijn en kunnen de veiligheid en de privacy van de leerlingen beter gegarandeerd worden.

Ze merkt op dat de grootste noden al zouden kunnen gelenigd worden met een eenmalige, relatief kleine injectie (kamers, sanitair, elektriciteit enzovoort). Het is overigens een begoocheling om te denken dat de gesignaleerde problemen opgelost zouden zijn, louter door de gedateerde gebouwen uit het GO! te halen. Ook wat eigenaarsonderhoud en kleine infrastructuurwerken betreft, zijn de internaten buitengewoon onderwijs van het GO! niet opgenomen in de verdeling van de middelen. Mevrouw Verdyck vraagt ook daar de nodige ruimte te creëren. Omdat de capaciteit van de vier opvangcentra ondertussen overschreden is, vraagt het GO! verder een aantal mpi's en ibso's 7/7 te kunnen openstellen, een per provincie ware ideaal. Op die manier zou men ook de lange busritten en de carrousel kunnen uitschakelen.

De afgevaardigd bestuurder besluit dat er dus inderdaad heel veel werk aan de winkel is maar blijft erbij dat zeker de internaten buitengewoon onderwijs (die een gezinsaanvullende situatie betreffen, dit in tegenstelling tot de opvangcentra die eerder een gezinsvervangende functie hebben) een plaats moeten kunnen houden binnen Onderwijs. Die stelling steunt op een aantal componenten, zoals daar zijn het regelgevend kader en een aantal overwegingen van pedagogische achtergrond.

Ze herinnert eraan dat het Arbitragehof indertijd dat internaten onder het begrip onderwijsinstelling vallen en dus onder de toepassing van het gelijkheidsbeginsel. Ze kunnen immers nodig zijn om daadwerkelijk vrije schoolkeuze te realiseren in het buitengewoon onderwijs, dat echter niet altijd aangeboden wordt in de nabijheid van de woonplaats. Onderzoek bevestigt ook het gunstige pedagogische effect dat samenwerkingsverbanden met dezelfde inrichtende macht hebben door het waarborgen van continuïteit in pedagogische visie tussen de onderwijsinstellingen, internaten en opvangcentra. Daarnaast spelen de internaten een rol binnen het streven naar inclusief onderwijs. Veel leerlingen hebben een relatief normale begaafdheid maar een gezinsaanvullende nood. Geplaatste kinderen komen trouwens evengoed terecht in internaten van het gewone onderwijs, waar men dan geen bezwaar maakt van de gezinsaanvullende component en de zaak toch tot de bevoegdheid van Onderwijs blijft rekenen. Van zodra het echter gaat over kinderen in het buitengewoon onderwijs met nood aan een gezinsaanvullende component, blijkt men zich wel vragen te stellen bij een en ander, argumenteert mevrouw Verdyck nog. Het GO! blijft er dus – enigszins tegen de globale teneur van het parlement in – van overtuigd dat deze instellingen integraal deel zouden moeten kunnen blijven uitmaken van zijn pedagogisch project en dat zijn mensen zich wel degelijk ten volle inzetten voor deze populatie.

3. Bespreking

3.1. Vragen en opmerkingen van de leden

3.1.1. Tussenkomst van mevrouw Marijke Dillen

Mevrouw *Marijke Dillen* brengt de schokkende reportage over de internaten van het GO! in herinnering – overigens ook de aanleiding tot het hoger reeds genoemde actualiteitsdebat in de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement – en dan in het bijzonder het gebrek aan psychologische begeleiding en de uitspraak dat een op drie bewoners later in de gevangenis terechtkomt. Zij had op deze uitspraken van een klokkenluider en van in de betrokken instellingen tewerkgesteld personeel een duidelijke repliek verwacht, maar de nota van het GO! stelt alleszins op dat punt teleur. Dat er onvoldoende middelen zijn, zal wel kloppen, maar in deze tijd van budgettaire krapte mag men niet hopen dat dit plots

verandert. Grote hoeveelheden geld tegen een probleem aangooien, is momenteel geen optie meer.

Duidelijk is wel het standpunt dat dit voor het GO! een zaak van Onderwijs moet blijven. Hoe weerlegt de afgevaardigd bestuurder de argumenten van het Vlaams Parlement, dat vrij eensgezind tot een volledig tegenovergesteld oordeel kwam in zijn motie die oproept tot een onmiddellijke overheveling naar Welzijn? Het lid wil ook toelichting bij het genoemde aandeel van de populatie dat later in de gevangenis belandt. Tot slot wil ze weten welke cruciale informatie volgens het GO! door Welzijn wordt achtergehouden (inzake de VAPH-dossiers bijvoorbeeld) en waarom.

3.1.2. *Tussenkoms van mevrouw Elisabeth Meuleman*

Mevrouw *Elisabeth Meuleman* onderstreept nadrukkelijk dat het parlementaire debat niet de opvoeders of het GO! viseerde. Zij beseft dat deze zich hebben moeten redden met middelen van andere internaten omdat de betrokken leerlingen letterlijk financieel niet meetellen. Het was volgens haar dus wel degelijk nodig om het gebrek aan middelen voor de internaten in het buitengewoon onderwijs prominenter op de politieke agenda te krijgen. Zij herinnert eraan dat de eerste parlementaire vragen hierover al drie jaar geleden gesteld zijn. Maar de beloofde maatregelen zijn er nooit gekomen. Ook het GO! zelf vroeg in 2009 al om nachtbewaking, die er evenmin ooit kwam, met de recente schrijnende aanklachten over seksueel grensoverschrijdend gedrag als gevolg.

Volgens de nota belopen de totale behoeften om de lat gelijk te leggen qua infrastructuur en omkadering bijna 7 miljoen euro. Dat lijkt het lid niet meer haalbaar in deze begroting. Er van uitgaande dat een volledige invulling van de financiële behoeften geen reële optie is, had het lid graag vernomen hoeveel er volgens de afgevaardigd bestuurder nodig is om toch al de grootste noden te lenigen op korte termijn?

Het lid heeft begrip voor de terughoudendheid van het GO! tegenover de overheveling van de noodinternaten naar Welzijn. Anderzijds begrijpt ze niet waarom het pedagogische streven naar een inclusieve aanpak daardoor in gevaar zou komen.

3.1.3. *Tussenkoms van de heer Boudewijn Bouckaert*

De heer *Boudewijn Bouckaert* blijft er zich na lectuur van de volgens hem zeer informatieve en overzichtelijke nota van het GO! (die nogal wat gegevens opsomt waarover men niet beschikte tijdens het actualiteitsdebat van 3 oktober laatstleden) over verbazen dat in Vlaanderen zo traag vooruitgang geboekt wordt in het nochtans evidente gelijkleggen van de lat voor alle leerlingen die zich in dezelfde situatie bevinden. Zou één regeling voor alle internaten bovendien niet leiden tot een meer efficiënte inzet van de middelen, die nodig is als men in tijden van krapte de basisbehoeften wil blijven vervullen? Als het argument klopt dat overheveling naar Welzijn de inclusieve benadering bedreigt, betekent dit volgens hem a contrario dat de internaten die daar nu al onder vallen, een probleem hebben. Waarom zou het ressorteren onder Welzijn een inclusieve aanpak per definitie onmogelijk maken? Hierover had hij toch graag wat meer duiding gekregen.

3.1.4. *Tussenkoms van de heer Peter Gysbrechts*

De heer *Peter Gysbrechts* – die omstandig citeert uit het GO!-rapport – informeert hoe lang het uitdoofscenario van het GO! duurt voor de 7/7 opvang van geplaatste kinderen in mpi's en ibso's zonder opvangcentrum. De betrokken kinderen zouden dan in de mate van het mogelijke geheroriënteerd worden. Voor de internaten met een opvangcentrum wil het GO! deze instellingen naar werking en omkadering op de leest van Welzijn schoeien. Wat vindt de kinderrechtencommissaris hiervan?

3.1.5. *Tussenkoms van mevrouw Kathleen Helsen*

Mevrouw *Kathleen Helsen* stelt vast dat het hier gaat om kinderen met heel specifieke noden, die niet beperkt zijn tot onderwijsverlenging of -ondersteuning. Deze kinderen hebben duidelijk gezinsvervangende opvang nodig. Welnu – en deze stelling wordt kamerbreed onderschreven door het Vlaams Parlement (*Parl. St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 1740/1) – daarop hebben de Vlaamse welzijnsinstellingen het gepaste antwoord. Mevrouw Verdyck stelt dat het onderwijsveld is dat over de nodige expertise, mankracht en middelen beschikt, maar zij vraagt tegelijk wel meer mensen en middelen. Het lid vindt de argumenten van mevrouw Verdyck om de overheveling niet door te voeren tot nu toe alleszins niet overtuigend. Qua inclusie kan men in deze toch zeker niet van een groot succes gewagen.

3.1.6. *Tussenkoms van mevrouw Kathleen Deckx*

Mevrouw *Kathleen Deckx* vindt het vreemd om na lectuur van de verhelderende nota te moeten vaststellen dat veel meer leerlingen in de opvangcentra zitten dan hun capaciteit toelaat. Zij vraagt toelichting bij de populatie boven de 21 jaar. Over welke mensen gaat het hier? Ook zij wil, gezien de budgettaire krapte, vernemen wat de onmiddellijke noden zijn. Op grond van het argument van de vrijheid van onderwijs, zou men inderdaad kunnen argumenteren dat er zich een probleem kan stellen bij de overheveling naar Welzijn. Maar wat zijn anderszijds de argumenten van de kinderrechtencommissaris voor een overheveling naar Welzijn?

3.1.7. *Tussenkoms van mevrouw Helga Stevens*

Mevrouw *Helga Stevens* vindt de vraag van het Vlaams Parlement voor een onmiddellijke overheveling naar Welzijn niet meer dan logisch. Het gaat ondertussen immers al om een oud zeer. Onderwijs en Welzijn moeten zich focussen op hun respectieve kerntaken. Waarom kunnen de GO!-scholen niet samenwerken met een door Welzijn erkende instelling, zoals de vrije scholen dat nu al doen? Het belang van het kind moet vooropstaan en dat de inrichtende machten verschillen, mag dat niet verhinderen. Het lid wijst er in dat verband nog op dat mpi's niet louter medisch en therapeutisch bezig zijn, maar ook pedagogisch. Gezinsvervanging is volgens haar hoe dan ook geen onderwijsstaak. Bij de overheveling moet wel rekening gehouden worden met de specificiteit van het gemeenschapsonderwijs, maar dat gegeven mag een structurele oplossing niet verhinderen.

Haar fractie erkent dat daarnaast ook financiële inspanningen nodig blijven en is zich ervan bewust dat het gemeenschapsonderwijs die inspanningen nu al eigenstandig levert, al kan het niet de sommen opbrengen die echt nodig zijn. Hoeveel geld komen de noodinternaten te kort? Een beroep moeten doen op liefdadigheid (zoals de kinderrechtencommissaris heeft vastgesteld), vindt zij een zeer ernstig probleem. Het lid suggereert daarom om, in afwachting van de overheveling, specifieke middelen duidelijk te oormerken voor de noodinternaten.

3.1.8. *Tussenkoms van mevrouw Vera Jans*

Mevrouw *Vera Jans* heeft – onder verwijzing naar de hele voorgeschiedenis van dit debat – evenmin nieuwe of overtuigende argumenten gehoord om de vier betrokken internaten toch bij Onderwijs te houden. Waarom zou zulks beter zijn voor de betrokken kinderen en jongeren? Volgens haar heeft het probleem andere dimensies dan de vraag hoeveel inrichtende machten betrokken zijn. Waarom blijft men de overheveling naar Welzijn bestrijden, wetende dat men het over die piste kamerbreed eens is binnen dit Vlaams Parlement?

3.1.9. *Tussenkoms van mevrouw Katrien Schryvers*

Mevrouw *Katrien Schryvers* sluit zich aan bij de bedenkingen die werden geuit door de eerdere sprekers van haar fractie, maar peilt daarnaast ook heel specifiek naar het

juridisch statuut van de meerderjarigen in de opvangcentra en naar de huidige opdeling van de populatie in leeftijden. Gezien de wel zeer ruime leeftijdsrange (van 2,5 jaar – schoolleeftijd dus – tot 28 jaar) is zulks niet evident. Ze wil ook graag de redenen kennen waarom kinderen en jongeren in die instellingen terechtkomen. Gaat het in alle gevallen om verwijzingen vanuit de jeugdbeschermingscomités of vanuit de rechtbanken? Bestaat daar onderzoek over? Kan men al die uiteenlopende problematieken wel op een degelijke manier opvangen binnen een en dezelfde instelling?

3.1.10. *Tussenkomst van mevrouw Else De Wachter*

Mevrouw *Else De Wachter* gaat ervan uit dat iedereen het belang van het kind centraal stelt, maar de vraag is hoe men dat het best behartigt. In elk geval volstaat het niet om bij incidenten – zoals die recent al een paar keer de pers gehaald hebben – de daders te verwijderen, het probleem ligt veel dieper. Waar ligt volgens de kinderrechtencommissaris, los van het financiële aspect, de grootste nood, die onmiddellijk moet worden gelenigd? Is het het door elkaar mengen van kinderen met uiteenlopende en complexe problemen of is het iets anders?

3.2. *Antwoorden van de sprekers*

3.2.1. *Antwoorden van de heer Bruno Vanobbergen*

De heer *Bruno Vanobbergen*, Vlaams kinderrechtencommissaris, zou vooral een snelle wegwerking willen zien van de verschillen in rechtspositie tussen kinderen naargelang de context waarin ze verblijven. Dat heeft niet enkel impact op de persoonlijke situatie van het kind (recht op privacy, recht op informatie en dergelijke meer) maar ook hun begeleiding en ondersteuning verschilt daardoor te sterk. De kinderrechtencommissaris ziet integrale jeugdhulp als kapstok om dat probleem aan te pakken. De keuze tussen Onderwijs of Welzijn is in essentie een keuze die door de politieke wereld moet worden gemaakt. Binnen de integrale jeugdhulp is er overigens sowieso reeds een samenspel tussen Onderwijs en Welzijn (cf. bijvoorbeeld de CLB's). In verband met de meerderjarigen die in de opvangcentra verblijven, legt hij uit dat het inderdaad over personen in staat van verlengde minderjarigheid gaat, maar dat de instelling verantwoordelijk blijft tot een andere plaats wordt gevonden. En aangezien de doorstroming soms problematisch is, geeft dit aanleiding tot een steeds breder wordende leeftijdsrange binnen de opvangcentra.

3.2.2. *Antwoorden van mevrouw Raymonda Verdyck*

Mevrouw *Raymonda Verdyck* verzekert de commissieleden dat zij sinds haar aantreden op 1 januari 2009 – net als haar voorgangers overigens – het knelpunt van de opvangcentra ter harte neemt. De recente verklaringen in de pers had zij daar niet voor nodig, maar ze brachten het probleem wel op de politieke agenda. Vandaar dat ze niet zozeer wil gewagen van klokkenluiders als wel van iemand die aan de noodrem heeft getrokken.

Voor wat de interne aanpak betreft, wijst ze erop dat binnen het GO! een zeer regelmatig overleg bestaat tussen alle betrokken niveaus (bestuur zowel als eigenlijke onderwijsdiensten) met het oog op spreiding, afstemming, informatie-uitwisseling en afspraken over doorverwijzing. Zij herhaalt haar uitleg over het verschil tussen opvangcentra enerzijds (voor opvang in weekends, tijdens vakanties en op schoolvrije dagen) en 5/7-internaten in het verlengde van het buitengewoon onderwijs anderzijds. Die laatste zijn analoog aan die bij het gewone onderwijs, waar trouwens ook heel wat geplaatste kinderen terechtkomen. Men moet dit onderscheid steeds in gedachten houden, kwestie van het debat helder te kunnen voeren.

In het verlengde daarvan stelt de spreekster dat er aan de overheveling van Onderwijs naar Welzijn twee grote knelpunten zitten. Vooreerst zou het GO! in de hypothese van een overheveling, niet langer de inrichtende macht zijn voor die kinderen die in zijn scholen voor

buitengewoon onderwijs zitten. Dit spijs het gegeven dat daar nochtans zeker ook zorg-behoefes zullen blijven bestaan. Vervolgens wijst ze erop dat het Arbitragehof dit gegeven destijds als Onderwijs gekwalificeerd heeft. Verder zijn er ook pedagogische argumenten tegen de overheveling. Onderzoek door het departement Onderwijs in het OBPWO heeft duidelijk aangetoond dat het, zeker voor een bepaalde groep van extra zorg behoevende kinderen, een groot probleem kan worden als er geen unieke inrichtende macht is die erover waakt dat de uitgezette pedagogische lijn overal wordt doorgetrokken. Waarbij ook nog vermeld dient te worden dat niet alle kinderen in de internaten buitengewoon onderwijs een ernstige handicap hebben. Het is een zeer diverse groep die daar terecht komt. Ze verzekert ook nogmaals dat het GO! over voldoende expertise beschikt maar alleen een paar profielen mist. Het nam altijd zijn verantwoordelijkheid met de budgetten die het kreeg. Het argument van de krapte geldt overigens evengoed voor Welzijn, laat mevrouw Verdyck nog opmerken. De budgetten zijn overal kleiner dan de noden die zich stellen.

Mevrouw *Marianne De Paduwa*, deskundige onderwijsorganisatorische aspecten buitengewoon onderwijs GO!, legt uit dat de Vlaamse Regering bij besluit de capaciteit van de opvangcentra heeft vastgelegd. Samengenomen is er plaats voor 349 kinderen. Het genoemde aantal van 675, betreft leerlingen die gedurende het schooljaar op een of ander moment gebruikmaken van het centrum. Het is dus niet zo dat de capaciteit van de opvangcentra wordt overschreden, onderstreept ze. De Comités Bijzondere Jeugdzorg (CBJ) verwijzen voornamelijk kinderen door die 5 dagen op 7 in de internaten geplaatst worden en die ook af en toe, in het weekend of tijdens de vakantie, gebruik maken van de opvangcentra. De jeugdrechtbanken verwijzen veel 7/7 geplaatste kinderen door die ook gebruik maken van de opvangcentra, wat echter niet betekent dat ze ook allemaal de facto 365 dagen per jaar gebruikmaken van de instellingen. Ook zij krijgen soms toestemming van de rechter om opnieuw naar huis te gaan. De 218 instellingskinderen die geplaatst zijn in instellingen van het GO! doen dat wel. Voor hen werkt het GO! gezinsvervangend. Een aantal van die kinderen wordt door de ouders het hele jaar geplaatst. Daar nemen de opvangcentra dan zelf het initiatief naar de Comités Bijzondere Jeugdzorg toe, om na te gaan wat er precies scheelt en waarom ouders – zonder dat er een beschikking van de rechter of een beslissing van een CBJ is – overgaan tot een plaatsing van 365 dagen per jaar.

Van de 21-plussers in de internaten en opvangcentra, maken er 26 gebruik van de opvangcentra. Daarvan zijn er 19 gedomicilieerd in het opvangcentrum, vaak op rechterlijk bevel van de jeugdrechter (waartegen het GO!, behoudens de piste van derdenverzet, weinig verhaal heeft) en omdat er geen vervolgvoorziening is binnen de welzijnssector. Vanwege de wet op de privacy slaagt het GO! er niet in het aantal leerlingen in kaart te brengen dat een als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd of een dossier lopen heeft rond seksueel grensoverschrijdend gedrag. Deze gebrekkige informatiedoorstroming werd in 2009 reeds samen met Welzijn aangeklaagd, hetgeen geleid heeft tot het in het leven roepen van een interdepartementale werkgroep Welzijn-Onderwijs. Daar werd de afspraak gemaakt dat de consultants van de CBJ of de secretariaten van de jeugdrechtbank voorafgaand aan de effectieve plaatsing een infofiche zouden bezorgen. Probleem is dat dit in de feiten nog altijd niet gebeurt. Als redenen noemt de spreekster tijdsgebrek, het hoge werkvolume, late beslissingen, de wet op de privacy en de ontoegankelijkheid van het formaat van de fiche voor Onderwijs.

De bewering dat een derde van de populatie in de criminaliteit zou terechtkomen is verbaazingwekkend. Er is immers nooit enig onderzoek gevoerd naar het aandeel van de populatie dat in de criminaliteit terechtkomt en ook gesprekken met de hoofdopvoeders van de opvangcentra leverden geen gegevens in die zin op. Ze legt uit dat soms ook informatie wordt achtergehouden omdat er voor sommige kinderen geen andere plaatsingsmogelijkheden zijn, zeker bij een uitgesproken kindpsychiatrisch profiel.

Mevrouw *Raymonda Verdyck* verwijst voor de vragen met betrekking tot de concrete budgettaire noden naar de raming die is opgenomen in het rapport dat het GO! over

deze kwestie heeft opgesteld. Het gaat daarbij over een aantal infrastructurele noden die op korte termijn gelenigd zouden moeten kunnen worden, over het in aanmerking laten komen van deze kinderen voor de berekening van de werkingsmiddelen en over omkadering. Alles bijeen gaat het dan ook over tamelijk hoge bedragen.

II. UITEENZETTINGEN DOOR DE MINISTERS VAN WELZIJN EN ONDERWIJS

1. Uiteenzetting door de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Minister *Jo Vandeurzen* brengt in herinnering dat hij en minister Smet de beslissing hebben genomen deze problematiek samen aan te pakken. Op basis van overleg met het GO!, de administraties en de beide kabinetten is een gecoördineerde en gefaseerde aanpak van de transitie van de noodinternaten uitgewerkt. Daarbij is overigens ook rekening gehouden met de aanbevelingen uit het rapport van de kinderrechtencommissaris. Tijdens het actualiteitsdebat van 3 oktober bleek ook de unanieme steun van het parlement om de internaten en de noodopvang over te hevelen naar Welzijn. Op 23 november laatstleden legden beide ministers een plan van aanpak voor aan de Vlaamse Regering met concrete doelstellingen op korte en op middellange termijn. De transitie van opvangcentra en (nood)internaten zal gebeuren samen met de inrichtende macht en goed worden voorbereid met oog voor de kwetsbare situatie van de kinderen en jongeren, maar ook voor het geëngageerde personeel dat zich in moeilijke omstandigheden dagdagelijks inzet. Dit wordt met andere woorden geen gemakkelijke oefening, die veel samenwerking en een grote zorgvuldigheid zal vergen.

De minister stelt dat in een gefaseerde aanpak een vijftal concrete acties moeten worden ondernomen. Vooreerst een doorgedreven screening en een correcte gegevensuitwisseling. Op basis daarvan zal de situatie geobjectiveerd worden door een duidelijke opdracht aan de Zorginspectie op basis van het decreet over de kwaliteit en de rechtspositie van minderjarigen. Het GO! gaat nu al meer regionaal werken waardoor de concentratie en overplaatsing in en naar de vier opvangcentra aangepakt wordt. Welzijn zal regionale teams opzetten, met Jongerenwelzijn, het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH), de Vertrouwencentra Kindermisbruik, de Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW) en de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg (cgg) die samen zullen zorgen voor het op gang komen van de regionale inbedding en de methodische ondersteuning daarvan. Tot slot zal de transitie geregeld worden op basis van de modulaire financiering in Jongerenwelzijn en de persoonsvolgende financiering binnen VAPH. Gelet op de omvang van deze transitie, wordt ze best uitgevoerd en getrokken door een gemengde equipe van beleidsmedewerkers, met ook medewerkers en verantwoordelijken van het GO!. Een duidelijke structuur met een centrale aansturing en een duidelijk mandaat zijn volgens de minister andere vereisten.

Uit het overleg – met het oog op het in kaart brengen van de kinderen en jongeren uit de vier opvangcentra en de internaten – tussen het GO!, de beide kabinetten, de onderwijsadministratie, de agentschappen VAPH en Jongerenwelzijn is gebleken dat een eenvormige screening en dossieranalyse, alsook goede informatie-uitwisseling de basis vormen van een oplossing. Ook in de analyse van het Kinderrechtencommissariaat werd opgemerkt dat er een gebrek aan informatie-uitwisseling is. De Vlaamse Toezichtcommissie werd al om advies gevraagd over de privacyaspecten. Een eerste analyse leert dat alle jongeren, op twee na, geplaatst zijn door een comité voor bijzondere jeugdzorg of een jeugdrechtbank omdat ze zich in een problematische opvoedingsituatie bevonden. Het komt er vooreerst op aan die indicatie te verfijnen. Dat zal gebeuren met behulp van DOMINO (Dossier Minderjarigen Opvolgingssysteem), het registratiesysteem van het agentschap voor Jongerenwelzijn. Op basis daarvan kan eventueel een andere opvang voor de kinderen gezocht worden. Zeker voor jongere kinderen die permanent in de opvangcentra verblijven, moet nagegaan worden of pleegzorg, permanent of enkel in het weekend of in vakanties, moge-

lijk is. Daarnaast moet ook bekeken worden of de minderjarigen in aanmerking komen voor een VAPH-erkenning. Beide acties passen in het doel van de transitie: een regionale en gerichtere opvang zodat de opvangcentra zich op termijn niet meer hoeven te bekommeren om weekend- en vakantieopvang.

De minister heeft – mee in het verlengde van een van de aanbevelingen van de kinderrechtencommissaris – ondertussen de Zorginspectie de opdracht gegeven om, samen met de Onderwijsinspectie, de instellingen te bezoeken om de situatie objectief te beschrijven en de positieve punten en verbeterpunten te detecteren. Ze zullen zich bij de beoordeling laten inspireren door het kwaliteitsdecreet van de gezondheids- en welzijnsvoorzieningen en het decreet over de rechtspositie van minderjarigen in de jeugdhulp. Vooraf zullen ze nagaan of de bestaande inspectie-instrumenten volstaan voor deze controle, dan wel of ze voor deze specifieke proefinspecties moeten worden aangepast. Na de inspectie zal een plan gemaakt worden om de kwaliteit te verbeteren. De situatieschets van de inspectie zal in feite een nulmeting zijn, waaraan kan worden afgemeten of de concreet getimede acties ook wel degelijk resultaten opleveren. Mogelijke acties zijn gerichte procedures uitwerken voor het omgaan met misbruik en grensoverschrijdend gedrag, deelname aan samenwerkingsverbanden van andere regionale welzijnsactoren, een vormings- en trainingsbeleid en benchmarks met andere welzijnsvoorzieningen. Het moge derhalve duidelijk zijn dat de terreinvisaties in een eerste en overgangsfase hoofdzakelijk een ondersteunende en objectiverende finaliteit hebben.

De visitatie heeft in eerste instantie de bedoeling de situatie in kaart te brengen. Voorts bereidt ze – in nauw overleg met het GO! – de internaten en opvangcentra voor op de kwaliteitsnormen en zelfevaluatieprocessen gangbaar in voorzieningen van het VAPH of Jongerenwelzijn. De visitatie biedt ook aangrijppunten voor het uitwerken van een visie op de rechtspositie van minderjarigen. Een ander doel is de internaten regionaal in te bedden en er zo voor te zorgen dat de vier opvangcentra op termijn niet meer moeten instaan voor weekend- en vakantieopvang. Cruciaal is dat de internaten zich nu al meer regionaal gaan organiseren zodat het niet langer nodig is dat jongeren zich verplaatsen of dat er te veel jongeren op één dienst verblijven. Daartoe zijn op het terrein al de eerste aanzetten gegeven.

Om de kwaliteitszorg en de regionale inbedding te ondersteunen, zullen regionale teams opgezet worden. Coördinatie zal gebeuren door en binnen bestaande structuren. Onder andere de regiomanagers van Jongerenwelzijn kunnen daarbij een belangrijke rol spelen. Het is evident dat er beroep kan gedaan worden op de expertise van de centra voor algemeen welzijnswerk, de geestelijke gezondheidszorg, de vertrouwenscentra voor kindermishandeling en VAPH. Op provinciaal vlak wordt deze groep van competenties nog wat extra versterkt, kwestie van hen toe te laten samen met de betrokken internaten en opvangcentra te werken aan deze inbedding.

Voor belangrijke problemen als grensoverschrijdend gedrag wordt een coherent beleid uitgewerkt. Nu al doen de internaten geregeld beroep op de vertrouwenscentra kindermishandeling (VK). Uit de GO!-nota blijkt dat het probleem in kaart wordt gebracht en er risicotaxatie-instrumenten ingezet worden. Grensoverschrijdend gedrag kan nooit helemaal uitgesloten worden, maar gezien de precare situatie van de minderjarigen is voortdurende waakzaamheid geboden. Omgaan met verontrusting is een gedeelde verantwoordelijkheid en methodieken, zoals ‘signs of safety’ of andere screeningsinstrumenten moeten in alle sectoren die met kinderen, jongvolwassenen of kwetsbare volwassenen werken, ingang vinden. De minister verwijst ook naar het Raamwerk Seksualiteit en Beleid, een leidraad en praktisch werkinstrument voor een beleid rond seksualiteit en lichamelijke integriteit. Het is uitgewerkt door een groep van experts en verantwoordelijken uit verschillende sectoren, en is bedoeld voor alle sectoren waar men met kinderen, jongvolwassenen of kwetsbare volwassenen werkt in een organisatorisch en eventueel residentieel verband. Voor alle specifieke sectoren zijn overigens bewerkbare versies gemaakt van de

instrumenten van het Raamwerk, waardoor ze zelf aan de slag kunnen met dit integrale beleid.

Gezien de cruciale rol die de VK spelen voor de kinderen en jongeren, zowel slachtoffers als daders, als naar het personeel toe, moeten ze nauw betrokken worden bij de transitie. Zowel bij de dossieranalyse, als bij de visitatie door de zorginspectie zal bijzondere aandacht gaan naar grensoverschrijdend gedrag, misbruik en de aanpak ervan. Zo zal worden nagegaan of de VK erbij gehaald zijn en of minderjarige plegers specifieke programma's hebben gevolgd. Natuurlijk is gericht doorverwijzen naar een gespecialiseerd aanbod een noodzakelijk sluitstuk. Uit een recent rapport afgeleverd door Exit, blijkt dat de diensten voor herstelgerichte en constructieve afhandeling (HCA), de centra geestelijke gezondheidszorg en de centra algemeen welzijnswerk in Vlaanderen en Brussel samenwerken om een intersectoraal aanbod te ontwikkelen voor de begeleiding en behandeling van minderjarige plegers van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Voorts zijn er ook leerprogramma's, individueel en/of in groep, om jonge plegers verder te begeleiden. De begeleiders van die programma's kunnen hun expertise ook via het regionale overleg delen. Daarbij kan gedacht worden aan een supervisierol ten aanzien van concrete dossiers.

Naast de regionale ondersteuning, is ook een methodische input van de andere welzijnsactoren noodzakelijk, onder andere over bruikbare inzichten die voortkomen uit wetenschappelijk onderzoek. De minister denkt aan het recente onderzoek van het Steunpunt Jeugdhulp dat een lijst geeft van doeltreffende werkwijzen voor de residentiële opvang van jongeren en kinderen. Ook in andere instellingen blijkt trouwens dat vorming en training in gerichte methodieken potentieel heel sterk kunnen bijdragen tot conflictpreventie en een veilig leefklimaat.

Internationaal onderzoek leert dat residentiële voorzieningen best ook, in de mate van het mogelijke, investeren in de context van de jongeren. Waarbij natuurlijk niet kan ontkend worden dat er wel degelijk situaties zijn waarbij er maar heel weinig perspectief is qua terugkeer naar het gezin. Bij verblijf in problematische leefsituaties komt het er echter wel steeds op aan om de betrokkenen krachtgericht bij te staan. Vlaanderen ontwikkelt een sterke traditie in het betrekken van de leefwereld, het zoeken naar een hernieuwde context of het zoeken naar een combinatie van verblijfsvormen met andere begeleiding. De minister denkt hierbij aan projecten als het Columbusproject en de Eigen Krachtconferenties, aan het decreet Pleegzorg enzovoort.

Van de transitie zal gebruik gemaakt worden om vernieuwende inzichten over financiering en zorgaanbod toe te passen. Het verblijf zal creatiever en meer op maat van het kind zijn door de inzet van een gerichte combinatie van modules, die een intersectorale aanpak van de problematiek mogelijk maakt. Daarnaast zal het kind niet te ver van thuis verblijven, waardoor het mogelijk is zijn leefomgeving meer bij de zorg te betrekken. Voorts zal een te grote concentratie van kinderen en jongeren vermeden worden.

Doordat de sectoren samenwerken en hun expertise functioneel ingezet wordt, bijvoorbeeld de expertise van Jongerenwelzijn voor de contextbegeleiding en de expertise van het VAPH voor een handicapspecifieke behandeling, zoals de principes van integrale jeugdhulp trouwens voorschrijven, wordt het mogelijk de kinderen en jongeren beter te helpen. Zo kan bijvoorbeeld een intensieve vorm van thuisbegeleiding door Jongerenwelzijn gecombineerd worden met een flexibel verblijf (niet noodzakelijk 7 op 7) in een andere setting. Of wordt een vorm van pleegzorg, onder het nieuwe Pleegzorgdecreet, gecombineerd met andere vormen van ondersteuning. Vanaf begin volgend jaar starten in een samenwerking van Jongerenwelzijn en het VAPH zogenaamde intersectorale multifunctionele centra. Die zullen kinderen en jongeren een cliënttraject op maat uitstippelen.

Het is niet de eerste keer dat initiatieven van beleidsdomein wisselen. De minister verwijst daarbij naar de mpi's van het vrije net en naar de kinderdagverblijven. Een gemengde

commissie boog zich al in 2004 over de problemen van deze opvangcentra en internaten. Uit de toenmalige verslagen blijken dezelfde knelpunten als in het rapport van het GO!. Vooral de organisatiestructuur en de verschillen in personeelsstatuten bleken struikelblokken. Ondertussen is de organisatiestructuur in Welzijn grondig geëvolueerd. De vzw-structuur is niet meer de enige werkvorm. Er is duidelijk een beweging bezig naar een vraaggericht dienstverlenend werkveld. Zo vormen de invoering van de modulaire organisatie van Jongerenwelzijn en de persoonsvolgende financiering binnen het VAPH belangrijke stappen binnen de modernisering van onze instellingen. Door deze ontwikkelingen worden een aantal legistische belemmeringen zoals de vaste erkenningscategorieën met gebetonneerde personeelsnormen maar ook rigide financieringssystemen weggewerkt. Door nieuwe vormen van financiering te koppelen aan duidelijke outputindicatoren (qua begeleiding en kwaliteit) beschikt een initiatiefnemer over een grotere organisatorische speelruimte. De minister is ervan overtuigd dat de transitie meer slagkracht zal geven aan het GO! om problemen succesvol aan te pakken.

Concluderend stelt de minister dat organisatorische knelpunten de transitie naar Welzijn in geen geval mogen verhinderen. Welzijn heeft er geen bezwaar tegen dat een inrichtende macht naast zijn onderwijsopdracht ook voor andere taken of modules erkend is. Evenmin is er enig beletsel om de aanwezige expertise te continueren en blijvend in te zetten. Vooral de multifunctionele centra die zowel erkend zijn door Jongerenwelzijn als door de sector van de personen met een handicap, kunnen de transitie goed begeleiden. De transitie wordt in 2013 voorbereid en vindt plaats in 2014.

2. Uiteenzetting door de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel

Voor minister *Pascal Smet* toont de vorige uiteenzetting duidelijk aan dat beide ministers, samen met het GO!, naar een constructieve oplossing gezocht hebben. De profielen van de kinderen die momenteel in de centra verblijven, worden dus geanalyseerd zodat ze op de beste manier kunnen geholpen worden. Wat de visitatie betreft, heeft het GO! gevraagd dat de Onderwijsinspectie het centrum Den Heuvel bezoekt. De ministers menen dat het aangewezen is dat ook de andere centra bezocht worden, zodat er een duidelijk beeld is van de startpositie. Doel is dus niet zozeer controle als wel ondersteuning en detectie van mogelijke verbeteringen. De ministers denken dat de Onderwijsinspectie best vergezeld wordt van de Zorginspectie.

Het GO! heeft – op basis van de middelen waarover het beschikt – voor de komende jaren al een infrastructuurinvesteringsprogramma van meer dan 32 miljoen euro vastgelegd. Op de lopende begroting 2012 wordt er, via een herschikking, 500.000 euro extra uitgetrokken voor dringende infrastructuurwerken, in casu voor onderhoudswerken aan de bestaande infrastructuur. Het GO! zal daar voorstellen rond doen en prioriteiten naar voren schuiven. Het klopt dat de middelen niet volstaan voor alle gevraagde werken, maar wel voor de meest dringende onderhoudswerken.

De minister benadrukt de expertise van het GO! en de opvangcentra alsook de inspanningen die geleverd werden om de kinderen op een goede manier op te vangen. Dat neemt niet weg dat inbedding in een breder geheel voor extra expertise kan zorgen. Het GO! kan dan trouwens ook zijn kennis delen met Welzijn.

De minister acht de bezorgdheid van het GO! om zelf de noodopvangcentra te blijven beheren, te zijn ingegeven vanuit de juiste motieven. Een goede wisselwerking en informatie-uitwisseling tussen de school en de leefsituatie van kinderen 's avonds en in het weekend is altijd belangrijk. In de meeste gevallen zijn het de ouders die instaan voor een dergelijk continuüm, maar de noodopvangcentra moeten die rol kunnen overnemen voor de kinderen in kwestie. Hoewel de bezorgdheid dus terecht is, meent de minister dat de internaten onderbrengen bij Welzijn toch de beste keuze is omdat daar de kennis

over hoe kinderen zo goed mogelijk op te vangen, het meest ontwikkeld is. In onderwijsinstellingen primeert nog altijd het onderwijskundige. Dat neemt niet weg dat er, zoals gezegd, een nauwe samenwerking tussen beide moet zijn. De minister heeft begrip voor de meningsverschillen die hierover kunnen bestaan, maar uiteindelijk beslist de politiek. Het is de bedoeling de overstap te laten gebeuren in de loop van 2014. De verschillende betrokkenen, in de eerste plaats het GO!, zullen nog heel wat werk moeten verzetten om die richtdatum te halen.

3. Bespreking

3.1. *Vragen en opmerkingen van de leden*

3.1.1. *Tussenkomst van mevrouw Helga Stevens*

Mevrouw *Helga Stevens* steunt de overheveling naar Welzijn die zorgt voor een helder kader. Ze hoopt wel dat de hele operatie voor de verkiezingen van 2014 afgerond zal zijn. Ze betreurt dat sommige kinderen met een handicap die in de internaten resideren, geen dossier hebben bij het VAPH. Allicht hebben ze daardoor heel wat kansen gemist. Het lid informeert voorts of de overheveling een impact zal hebben op de wachtlijsten in Welzijn. Het lid vraagt ook wanneer de hoger vermelde extra infrastructuurmiddelen precies vrijgemaakt worden.

3.1.2. *Tussenkomst van mevrouw Katrien Schryvers*

Mevrouw *Katrien Schryvers* spreekt haar tevredenheid uit over het feit dat er nu al ingegrepen wordt op basis van het heel recent goedgekeurde stappenplan. Ze is vooral blij met de ondertoon van de uiteenzetting van minister Vandeuren die volgens haar suggereert dat de noodinternaten in wezen enkel tijdelijk en enkel als het echt niet anders kan een oplossing zijn, en dat vooral moet nagegaan worden hoe de kinderen betere zorg op maat kunnen krijgen. Pas als het kind echt niet thuis kan blijven, moet gezocht worden naar een goede gezinsvervangende setting.

Bij de besprekingen ter voorbereiding van het decreet Pleegzorg en de bijhorende conceptnota, bleek al dat de verschillende opvangvormen moeilijk te combineren zijn. Met het nieuwe decreet is daar nu in ieder geval een wettelijke basis voor. Het lid hoopt en vermoedt dat een goede combinatie van thuisbegeleiding en residentiële opvang ervoor zal zorgen dat kinderen nog slechts bij grote uitzondering in noodinternaten terechtkomen. Mevrouw Schryvers besluit dat met de tijdelijke maatregelen die de minister voorstelt, het mogelijk moet zijn om de verbeteringen binnen de geplande termijn waar te maken.

3.1.3. *Tussenkomst van de heer Boudewijn Bouckaert*

De heer *Boudewijn Bouckaert* twijfelt er niet aan dat de beide ministers de problematiek grondig hebben bekeken en bezig zijn naar een oplossing toe te werken. Wel wijst hij erop dat – luidens de in het rapport van het GO! vervatte gegevens – het Arbitragehof de internaten gedefinieerd heeft als onderwijsinstellingen, waardoor de grondwettelijke vereiste speelt dat het onderwijspluralisme en de keuzevrijheid gegarandeerd moeten worden. Blijft dat zo na de overheveling naar Welzijn? Zijn er ter zake waarborgen voorzien?

3.1.4. *Tussenkomst van de heer Peter Gysbrechts*

De heer *Peter Gysbrechts* vindt de regionale inbedding en de kwaliteitstips van de inspectie positieve aspecten. Ook de expertise van Welzijn kan zorgen voor een betere opvang. Zal een erkenning door het VAPH echter niet gewoon betekenen dat het kind of de jongere op een wachtlijst terechtkomt? Tot slot stelt het lid de voor hem essentiële vraag: kan Welzijn de overheveling budgettair aan?

3.1.5. *Tussenkomenst van mevrouw Elisabeth Meuleman*

Mevrouw *Elisabeth Meuleman* is tevreden met de 500.000 euro extra voor infrastructuurmiddelen die er op korte termijn bijkomen vanuit Onderwijs. Een deel van het seksueel grensoverschrijdend gedrag in die instellingen heeft immers met infrastructuurbeperkingen te maken, bijvoorbeeld onvoldoende afgescheiden ruimte. Het lid pleit er echter ook voor om op korte termijn meer middelen vrij te maken voor extra begeleiding en omkadering of kwalitatieve vrijetijdsbesteding, zoals in de plenaire vergadering door heel wat leden gevraagd werd. De vijf actiepunten van het plan zijn vooral gericht op de lange termijn. Zo vergt regionale inbedding tijd. De minister wil de noodinternaten geleidelijk aan overbodig maken en zo mogelijk vervangen door pleeggezinnen. Maar waar denkt hij 675 pleeggezinnen (het aantal jongeren dat op vandaag wordt opgevangen in die noodinternaten) te vinden? Temeer daar een aantal van die kinderen te kampen hebben met erg zware problematieken. Het lid denkt dan ook niet dat het uitdoofscenario waarop gemikt wordt, op korte termijn gerealiseerd zal kunnen worden en vraagt derhalve een extra-inspanning qua omkadering voor de noodinternaten.

3.1.6. *Tussenkomenst van mevrouw Marijke Dillen*

Mevrouw *Marijke Dillen* is blij dat de ministers eens een keertje kort op de bal gespeeld hebben met deze snelle principebeslissing. Snel handelen is dan ook noodzakelijk gezien de voor medio 2014 voorziene verkiezingen. De verkiezingskoorts die er de eerste jaarhelft zal heersen, zal waarschijnlijk de geest van constructieve samenwerking niet ten goede komen. De zaken uitstellen tot na de verkiezingen, zou anderzijds aanleiding tot afstel kunnen zijn, aangezien een nieuwe bewindsploeg dit dossier van voren af aan opnieuw zal moeten aanpakken. Ze pleit derhalve voor snelle decretale initiatieven, die kunnen afgerond zijn tegen eind 2013.

3.2. *Antwoorden van de ministers*

3.2.1. *Antwoorden van minister Jo Vandeurzen*

Minister *Jo Vandeurzen* benadrukt zijn erkenning van en waardering voor de inspanningen die het GO! tot nog toe geleverd heeft. Het is ook niet de bedoeling dat de welzijnssector de zaak overneemt en alles verandert. Hij beaamt dat de noodzakelijke juridische wijzigingen met bekwame spoed moeten gebeuren, kwestie van bepaalde barrières waarop men vandaag nog al te vaak botst te kunnen wegwerken.

Het klopt dat de welzijnssector reeds druk bevraagd is. Net daarom worden de problemen van de betrokken kinderen en jongeren eerst gescreend en bestudeerd, zodat de gepaste oplossing voor elk individu gevonden wordt. Daarnaast wordt de aanpak op maat ook vergemakkelijkt door de vraaggestuurde financieringstechnieken en de flexibele mogelijkheden van de multifunctionele centra. Die centra worden intersectoraal, dus erkend in verschillende domeinen, bijvoorbeeld zowel in de bijzondere jeugdzorg als de gehandicaptensector. Zo kunnen ze voor elk kind of jongere de gepaste combinatie zoeken.

Natuurlijk is het de bedoeling om tijdens de transitieperiode ook voor continuïteit te zorgen. De internaten zullen voorlopig blijven bestaan, terwijl geleidelijk gezocht wordt naar de nodige capaciteit in Welzijn. In afwachting worden de kwaliteitsregels van de welzijnssector al toegepast. De Vlaamse Regering heeft zich achter dit voornemen geschaard en zal, naast de noodzakelijke regelgeving, dus ook bij de begroting 2014 voor de nodige middelen moeten zorgen.

Momenteel lijkt het er inderdaad op dat sommige kinderen met een handicap in de internaten geen VAPH-erkenning hebben, maar die kwestie moet verder uitgezocht worden. De minister vermoedt dat flexibelere opvangvormen en thuisbegeleiding voor sommige kinderen en jongeren mogelijk zijn. De minister herhaalt dat per provincie een aantal des-

kundigen uit verschillende disciplines zich zullen buigen over de regionale inbedding en samenwerking. De minister ziet dat als een mooie manier om het intersectorale denken te bevorderen en zal er projectsubsidies aan toekennen. Dat is een goed voorbeeld van een actie op korte termijn.

3.2.2. *Antwoorden van minister Pascal Smet*

Minister *Pascal Smet* antwoordt dat de extra infrastructuurmiddelen op de lopende begroting vrijgemaakt worden zodat de machtigingen nog dit jaar kunnen worden gegeven. In de komende weken en maanden kan het GO!, uiteraard na het bepalen van de prioriteiten, die middelen uitgeven.

Het arrest van het toenmalige Arbitragehof dateert van 1992. Ondertussen zijn de inzichten allicht gewijzigd. Hij verwacht geen problemen want veel hangt af van hoe een dossier gemotiveerd wordt. De minister vermoedt, ook gezien de gewijzigde rechtspraak, dat het Grondwettelijk Hof nu eerder zal oordelen dat de instellingen niet bij Onderwijs maar bij Welzijn thuishoren. De klemtoon lijkt in deze immers eerder bij die laatste sector te liggen.

Afsluitend dankt de voorzitter, de heer *Tom Dehaene*, de beide ministers en de andere genodigden voor hun bijdrage tot de werkzaamheden van deze verenigde commissie.

Tom DEHAENE,
voorzitter

Vera JANS
Wim WIENEN,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

CAW	centrum algemeen welzijnswerk
CBJ	comité voor bijzondere jeugdzorg
cgg	centrum voor geestelijke gezondheidszorg
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
CPT	Europees Comité ter voorkoming van marteling en onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing
DOMINO	Dossier Minderjarigen Opvolgingssysteem
GO!	Gemeenschapsonderwijs
HCA	Herstelgerichte en Constructieve Afhandeling
ibso	instituten voor buitengewoon secundair onderwijs
mpi	medisch-pedagogisch instituut
OBPWO	onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
VK	vertrouwenscentrum kindermishandeling